

Лопатюк С.П.

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ЗМІНИ КЛІМАТУ І БЕЗПЕКИ НАШОГО МАЙБУТНЬОГО

Зміна клімату в останні роки є однією з найголовніших глобальних проблем. Політика провідних країн світу зміцуються в сторону довгострокових проблем сталого розвитку і міжнародної безпеки. Розробці стратегій для пом'якшення антропогенного впливу на навколишнє середовище та їх реалізації присвячені чисельні міжнародні конференції під егідою ООН. Акцент зосереджується на регулюванні викидів вуглеводнів. Цей процес супроводжується конфліктними ситуаціями між провідними країнами, країнами з перехідною економікою, країнами, що розвиваються.

В статті досліджуються основні тенденції впливу зміни клімату на сталий розвиток країн світу. Приділяється увага реакції провідних держав на можливі загрози конкурентоспроможності національних економік і міжнародним механізмам протидії зміні клімату.

***Ключові слова:** зміна клімату, антропогенні парникові гази, вуглеводні, сталий розвиток, міжнародна безпека.*

Постановка проблеми. Проблеми зміни клімату активно досліджують вчені світу, вивчаючи вплив змін клімату на населення світу, його міграцію, можливість конфліктів. Екологічні складові є важливими чинниками, що впливають на рішення про міграцію. Наприклад, дефіцит ресурсів призводить до відтоку населення з місць проживання, переміщення в інші регіони, що, в свою чергу, може викликати конфліктні ситуації. Якщо державні інституції не зможуть адаптуватися до наслідків зміни клімату, збіднення природних ресурсів, то безпека людини буде під загрозою [1- 6].

Мета дослідження полягає в дослідженні і та викладенні основних тенденцій впливу зміни клімату на соціально-економічне, соціально-політичне життя населення планети і можливість геополітичних конфліктів.

Основний текст дослідження. Зміни клімату є непрямою загрозою безпеці провідних країн світу, які занепокоєні їх впливом на конкурентоспроможність своїх економік, на доступ до нових природних ресурсів [2]. При цьому держави, які недооцінюють небезпеку або неспроможні її подолати, ризикують ослабнути економічно і технологічно, а держави, що намагаються виграти за рахунок політичного використання теми зміни клімату, створюють реальну загрозу недооцінки цієї глобальної небезпеки, відкладаючи її вирішення на невизначений час із всіма негативними екологічними та соціально-економічними наслідками. Відмінності поглядів на проблему зміни клімату і протиріччя інтересів країн «Великої двадцятки» суттєво впливають на міжнародну безпеку.

З високою достовірністю підвищення глобальних середніх температур пов'язано із збільшенням концентрації антропогенних парникових газів, насамперед, вуглекислого газу і метану (рис.1). Підвищення глобальних концентрацій парникових газів головним чином пов'язують з використанням викопних видів палива [4]. Разом з тим, існує і інша думка про природну мінливість, що призводила до драматичних кліматичних змін у минулому. Відсутність консенсусу з даного питання ускладнює прийняття ефективної програми розв'язання проблеми зміни клімату на національних і міжнародних рівнях. Коректна

оцінка наслідків зміни клімату є важливою для розробки ефективної політики щодо зниження кліматичних загроз для сталого розвитку країн.

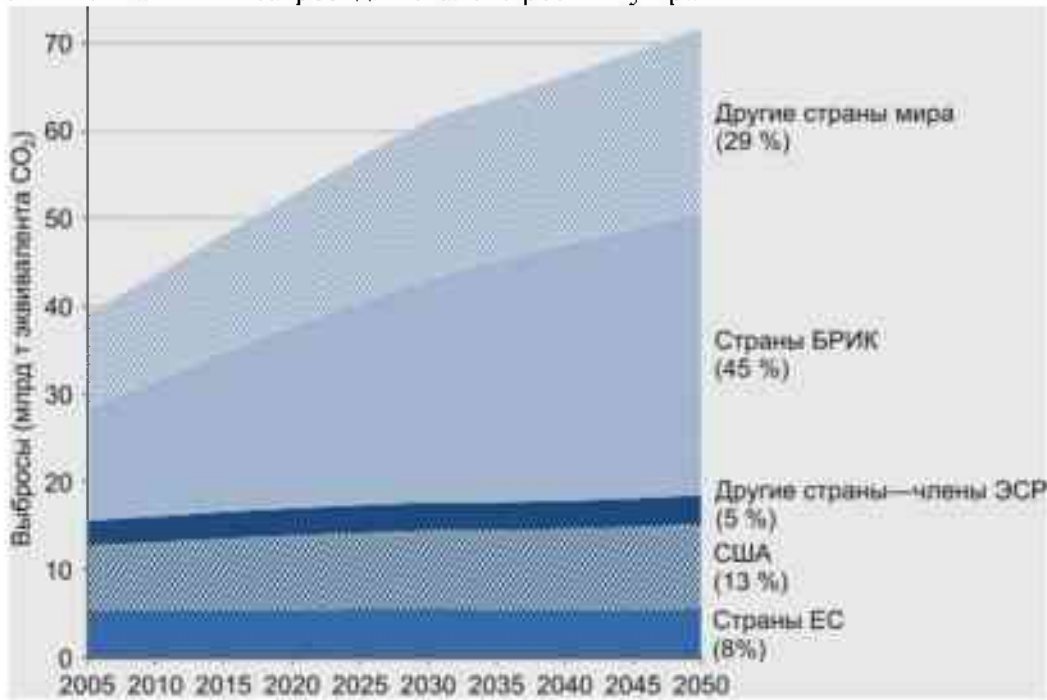

Рисунок 1 - Динаміка світових викидів парникових газів [2]

За прогнозами експертів [4] на період до 2030 року очікується потепління приблизно 0,2° С за десятиліття. Із ймовірністю 90% в середині століття напівзасушливі райони (Середньоморський басейн, західна частина США, Південна Африка, північно-східна Бразилія) будуть страждати від скорочення водних ресурсів внаслідок зміни клімату. В Росії в поточному десятилітті збільшуватиметься середньорічна температура особливо взимку, особливо в Сибіру та субарктичних регіонах.

Британська консалтингова компанія Marplecroft в «Атласі кліматичних змін і ризику для навколишнього середовища» представила рейтинг 193 країн за рівнем їх залежності від погодних змін. Росії відвели 117 місце, США – 129-е місце. Мінімальний рівень ризику у північно-західних країн Європи. В зоні високого ризику знаходиться південний захід Бразилії, а також китайські прибережні райони, хоча самі країни знаходяться в зоні середнього ризику. В країнах Близького сходу у зв'язку з гострим дефіцитом прісної води різко зменшиться врожайність в зонах незрошувального землеробства, що підвищить рівень продовольчої небезпеки багатьох африканських країн.

Краще всіх до кліматичних змін зможуть адаптуватись країни Північної Європи: Фінляндія, Ірландія, Швеція і Норвегія.

Прогнози соціально-економічного розвитку Росії до 2030 року [2] найбільш ймовірним вважають інерційний характер сировинно-енергетичного спрямування, в якому 20 % ВВП - це доля нафтогазового сектора. Цей сектор економіки достатньо вразливий до змін клімату. Крім того, збільшаться проблеми розвитку виробничої, енергетичної і транспортної інфраструктури в зв'язку з деградацією зони вічної мерзлоти внаслідок зміни клімату. Спричинена цими загрозами шкода може становити приблизно 2-3% ВВП.

З іншої сторони, зміна клімату може призвести до покращення ситуації в сільськогосподарському виробництві і зміцнення продовольчої безпеки Росії, зменшенню терміну опалювального сезону, і відповідно економії на витратах палива, збільшенню

навігаційного періоду і, відповідно, можливостей розвитку водного транспорту. Але реалізувати ці позитивні тенденції можливо тільки при переході на інноваційний шлях розвитку країни.

Вплив зміни клімату на теплові електростанції виражається в зниженні їх загальної термічної ефективності через підвищення середньорічних температур, а також в нагріванні і висиханні прилеглих охолоджувальних водойм. Пропонується повторно використовувати технологічну воду (замкнуті системи водообігу) або більш дорогі технології сухого охолодження. Урагани, повені і засухи впливають значно більше, і методи захисту від них більш дорогі. Відновлювана енергетика важлива з точки зору пом'якшення наслідків антропогенної зміни клімату. Однак наразі на неї припадає не більше 25 % світових генеруючих потужностей, при цьому 16 % складає гідроенергетика та близько 5% – сонячні і вітрові електростанції [3].

Кліматично обумовлені загрози міжнародній безпеці пов'язані не тільки із зміною клімату, але і з реакцією на них зі сторони конкретних країн, груп країн, міжнародної спільноти. Вперше на глобальному рівні проблема зміни клімату була оголошена на конференції 1992 р. в Ріо-де-Жанейро (179 країн учасників). В листопаді 2022 р., на тлі пандемії і війни в Україні, в конференції ООН по клімату в Єгипті взяли участь представники 100 країн світу.

Тема зміни клімату в останні роки залишається однією з найголовніших глобальних проблем, поруч із такими як стабільність економіки і міжнародний тероризм. Це свідчить про те, що пріоритети в політиці провідних країн зміщуються в сторону довгострокових проблем сталого розвитку і міжнародної безпеки. Чим пояснюється такий інтерес до проблеми зміни клімату? Причинами називають недостатню вивченість рівня небезпеки, загрози життю і здоров'ю людей, а також рівня обізнаності населення про неї. Крім цього, спостерігається намагання політичних лідерів деяких країн світу скористатись цією проблемою для розв'язання стратегічних задач розвитку і національної безпеки. У політизації проблеми зміни клімату виділяють три стадії: оцінку проблеми з точки зору загрози національній безпеці, розробку стратегій для пом'якшення впливу на національний розвиток, реалізацію стратегій з ціллю отримання вигоди. До кінця 1980-х років проблема зміни клімату розглядалась як наукова (Доповідь Римського Клубу, 1990 р.). У 1992 році відбувся Міжнародний Саміт ООН в Ріо-де-Жанейро, де було проголошено Рамочну Конвенцію ООН про зміну клімату. Далі в Кіотському Протоколі (1997 р.) була представлена проблема скорочення антропогенних викидів парникових газів (за деякими даними вони становлять близько 4% від загального обсягу викидів в атмосферу). При цьому акцент зосереджувався на регулюванні викидів CO₂, насамперед, від теплоенергетичних комплексів. Таке регулювання стимулює довгострокову тенденцію скорочення попиту і цін на вуглеводне паливо, що є вигідним для країн-імпортерів з Європи, США і Японії.

Саме тому на фоні розвитку міжнародного діалогу з проблеми зміни клімату можна спостерігати і загострення конкуренції держав за прийняття вигідних для них рішень. Досвід реалізації Кіотського протоколу (1997 р.), рішень Копенгагенської конференції (2009 р.), Паризької угоди (2015 р.), конференція ООН з питань змін клімату в Єгипті (2022 р.) свідчать про існуючі протиріччя інтересів країн світу з питань зміни клімату та його наслідків для сталого розвитку і міжнародної безпеки.

Китай є лідером щодо емісії парникових газів (рис.2), але відмовився від прийняття нового обов'язкового для всіх сторін договору на заміну Кіотського протоколу, дія якого закінчилась у 2012 році. Солідарні з Китаєм такі країни як Індія, Бразилія і ЮАР.

Стимуючим механізмом є тенденція на зниження попиту на вуглеводневе паливо, що призводить до зменшення залежності США і ЄС від його імпорту і одночасно скорочує доходи країн-експортерів вуглеводів, наприклад, Росії.

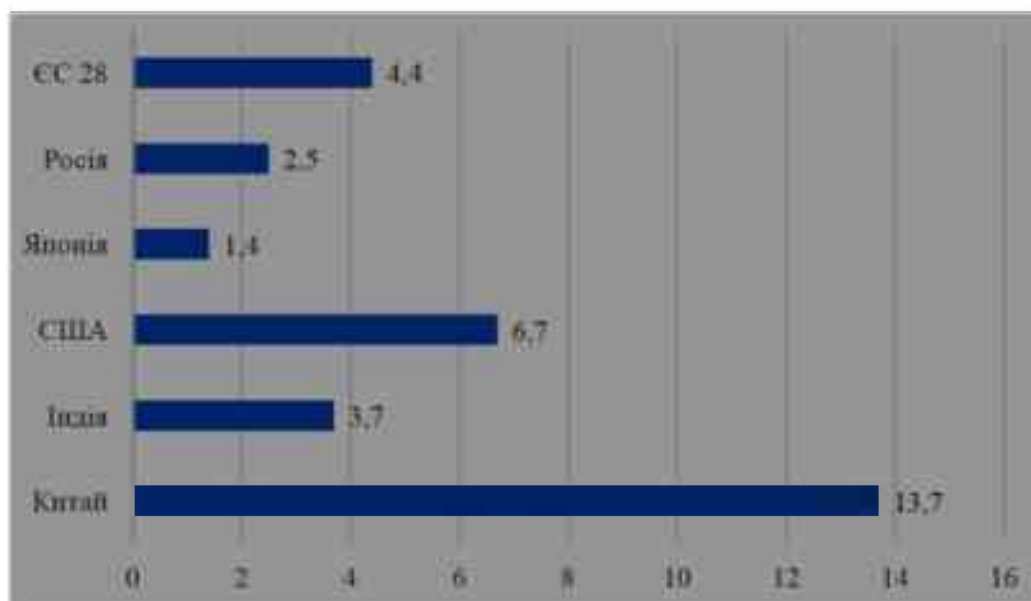

Рисунок 2 - Викиди парникових газів у 2018 р., гігатон/рік [6]

США і країни ЄС використовують проблему зміни клімату з однієї сторони як спосіб стримування конкурентів, а з іншої – як стимул для світового науково-технічного лідерства. Міжурядова група експертів із зміни клімату ввела принцип «кращих наявних технологій», який активно підтримують країни ЄС, що передбачає обов'язкове оновлення обладнання у промисловості на основі нормативних показників об'ємів викидів вуглецю в розрахунку на одиницю виготовленої продукції. Ці доцільні і прогресивні ініціативи, крім позитивних наслідків для захисту довкілля, посилюють залежність країн-імпортерів цих технологій від країн Заходу. Завдяки цьому розвинені країни отримують додаткові можливості для розвитку «зеленої» економіки майбутнього.

США підтримуючи і фінансуючи діяльність дослідницьких центрів, що розробляють концепцію глобального антропогенного потепління, з іншої сторони намагаються уникнути величезних витрат, пов'язаних з виконанням вимог Кіотського протоколу, які б могли нанести шкоду конкурентоспроможності національної економіки.

По суті, історія розвитку концепції глобального антропогенного потепління відображає процес перерозподілу сфер впливу між традиційними галузями промисловості і теплоенергетичним комплексом, з однієї сторони, і компаніями «зеленої» економіки та фінансовими гравцями, з іншої сторони.

Країни ЄС, намагаючись закріпити своє лідерство у світовій політиці щодо зміни клімату, у 2009 р. запропонували розвиненим країнам взяти на себе обов'язок зменшити викиди парникових газів на 30% від рівня 1990 р. до 2020р. для обмеження росту глобальної температури до 2°C у порівнянні з доіндустріальним періодом. Ці обмеження потребують великих витрат на розробку і впровадження енергоефективних технологій. Чималі витрати несуть країни ЄС і при купівлі скорочення викидів парникових газів, у відповідності до механізму передбаченого Кіотським протоколом, у країн, що розвиваються. На сьогодні можна констатувати, що такі дії не призводять до реального зниження викидів парникових

газів на глобальному рівні. Подальше посилення норм ЄС в галузі охорони навколишнього середовища зменшило конкурентоспроможність енергоефективного європейського обладнання на користь більш дешевої продукції машинобудування з інших країн.

Євросоюз обрав Росію, основного експортера вуглеводнів, основним об'єктом тиску щодо виконання європейського законодавства. Заборона або обмеження імпорту енергоємної чи недостатньо екологічно чистої продукції становить загрозу економічній безпеці Росії. Ініціатива Євросоюзу щодо відміни переносу невикористаних прав на викиди парникових газів, процедури передбаченої Кіотським протоколом, унеможливить отримання Росією доходів або інвестицій, які б вона могла отримувати в межах міжнародної торгівлі квотами.

США відмовились від ратифікації Кіотського протоколу і намагаються вплинути на Китай і Індію, які діють за межами протоколу стосовно викидів парникових газів. Основний аргумент США – необхідність запровадження глобального режиму обмежень для всіх найбільших світових емітентів парникових газів, в наслідок чого обов'язки США і цих країн стають взаємозалежними. Китай, в свою чергу, жорстко не йде на поступки, посиляючись на історичну відповідальність розвинених країн за наслідки антропогенного глобального потепління.

Євросоюз розраховував компенсувати витрати на переоснащення машинобудування за рахунок надходження коштів від «зеленої» економіки. І швидко модернізуючи виробництво в країнах-членах ЄС, випередити США в конкурентоспроможності економіки. Крім того, Євросоюз роками субсидував Китай і країни, що розвиваються, купуючи їх проектні скорочення парникових газів в рамках Кіотського механізму «чистого розвитку», намагаючись підсилити свої позиції у конкурентній боротьбі із США.

Китай успішно скористався можливостями продажу проектних скорочень в межах Кіотського протоколу, ставши монополістом продажу прав на викиди парникових газів, залишивши далеко позаду Росію, Україну, Індію, країни Латинської Америки.

Зміни клімату відображаються на геополітиці держав світу [7]. Кожна країна хоче отримати доступ до нових ринків і відкрити нові можливості для співробітництва. Сьогодні в цій політиці лідирують Китай, США і ЄС. А в Росії, як і раніше, основою економічної моделі залишається експорт вуглеводнів. США вважають загрозою особистій і глобальній безпеці ті країни, які налаштовані проти боротьби із зміною клімату. Це не може не відобразитись на стосунках США і Росії. Формально Росія виконує домовленості Паризької угоди, в яких зниження відраховуються від рівня 1990 року, але на сьогодні країна займає 4-е місце у світі за об'ємом викидів парникових газів, що фактично заважає виконанню цієї угоди. Росія визнає небезпеку зміни клімату, але не поспішає з підготовкою до енергетичної модернізації, сподіваючись на позитивні наслідки глобального потепління для сільського господарства і покращення стратегічного становища в Арктиці за рахунок танення льодових покривів.

Не менше значення мають питання про трубопровід «Північний потік – 2» з Росії в Німеччину і про поставки зрідженого природного газу в Європу. Виробництво зрідженого газу пов'язано з викидами вуглекислого газу і метану, але цей газ став для США важливим експортним товаром, незважаючи на проголошену всередині країни політику жорсткого регулювання викидів парникових газів. Конкуренція Росії і США з цих питань ставить світ перед загрозою тривалої конфронтації двох держав.

У 2012 році дію Кіотського протоколу було продовжено до 2020 року, але у грудні 2015 року на Конференції по клімату в Парижі була прийнята Паризька угода (підписана в квітні 2016 року). Ціллю угоди була активізація впровадження Рамочної конвенції ООН по зміні клімату: утримати зростання глобальної температури нижче 2° С і докласти зусиль до обмеження зростання температури величиною 1,5 ° С. У 2017 році США вийшли з

Паризької угоди (за угодою США мали б до 2025 року зменшити рівень викидів парникових газів на 26-28 % у порівнянні з рівнем 2005 року), а в січні 2021 повернулись до угоди. Росія ратифікувала Паризьку угоду у 2019 році.

На початку 2021 року Європейський інвестиційний банк заявив про наміри припинити фінансування масштабних проектів з виробництва теплоенергії, що виробляється з газу. ЄС і США обговорюють введення мита на викиди парникових газів. Тому Росії необхідно, враховуючи політику ЄС щодо повної відмови від викопного палива, розробити нову стратегію розвитку для підвищення конкурентоспроможності у світі, що змінюється. США, зі своєї сторони, мали б запропонувати Росії договір про скорочення шкідливих викидів, подібний за логікою до договору про ядерне роззброєння. Це сприяло би подоланню сучасних геополітичних проблем.

Проте існують і інші думки щодо безперечності висновків кліматологів [8]. За діями правлячих кіл США криються намагання викоринити вугільну і нафтогазові галузі як такі, що є «брудними» і впливають на зміну клімату планети. Пропонується за десять років ліквідувати викопне паливо і замінити його «зеленими» джерелами енергії. Кліматологія з нормальної галузі знань перетворилась на релігію нового віку. Головна небезпека криється не в зміні клімату, а в спробах маніпулювати цим, руйнуючи економіку. Формування інфраструктури для сонячної і вітроенергетики обійдеться в трильйони доларів. Правлячі кола використовують зміну клімату для особистого збагачення і централізації влади. Наростаюча хвиля фінансових вливань виявляється потужним стимулом для виведення вченими висновку про апокаліпсис, що на нас насувається.

В грудні 2016 р. Кабінетом Міністрів України схвалено Концепцію реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року. Україна протягом 2017-2019 рр. значно піднялась у рейтингу Climate Change Performance Index, увійшовши у світові ТОП 20 країн, що здійснюють значний внесок у розвиток міжнародного кліматичного руху [6]. На виконання Паризької угоди та Плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року розроблено Стратегію низьковуглецевого розвитку України до 2050 року. Відповідно до неї індикативний показник викидів парникових газів до 2050 року має досягти рівня 31-34% порівняно з 1990 роком. Розробляються щорічні національні кадастри антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами парникових газів в Україні. З 1 січня 2021 року введений в дію Закон України від 12 грудня 2019 року № 377-IX «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів», який забезпечить створення в Україні нормативно-правової бази для досягнення цілей Рамкової конвенції ООН про зміну клімату.

В листопаді 2022 року в Єгипті відбулася Конференція ООН по клімату. В різних заходах, переговорах та прес-конференції взяли участь понад 100 глав держав і урядів, понад 35 тис. учасників. На 27-ій конференції ООН зі зміни клімату (COP 27) Україна, вперше у власному павільйоні, представила проблеми, пов'язані із повномасштабним вторгненням Росії. Делегація України провела зустрічі з представниками країн світу щодо можливості розробки спільних підходів оцінки збитків довікілью від військових дій. Крім того, пройшла низка переговорів, які дозволили отримати доступ до міжнародних екологічних фінансів та щодо ринкових і неринкових механізмів регулювання викидів парникових газів. Росія фактично зводить нанівець усі зусилля, які десятиліттями докладались цивілізованими країнами для захисту довікілья і запобігання кліматичним змінам. Війна призвела до викидів мільйонів тонн парникових газів. Росія завдала природним ресурсам України величезної руйнації і забруднення, і для подолання кліматичної кризи доведеться значно більше зусиль [9].

Результати конференції в Єгипті можна охарактеризувати такими підсумками [10]:

- створення спеціального фонду для фінансування втрат і шкоди для країн, що постраждали від повеней, засухи та інших кліматичних лих;
- підтверджений намір зберегти ціль 1,5° С в межах досяжності. Для обмеження зростання глобальної температури 1,5° С необхідно, щоб глобальні викиди парникових газів досягли піку не пізніше 2025 року, а до 2030 року скоротились на 43 % ;
- концентрація уваги на підзвітності всіх учасників переговорного процесу по клімату;
- виділення додаткових фінансових коштів для країн, що розвиваються;
- перехід до здійснення положень Паризької угоди.

Однак, саме під час проведення Конференції ООН в Єгипті Британія і США підготували велику газову угоду. США планують продати Британії мільярди кубометрів скрапленого природного газу протягом наступного року. Готовність Британії імпортувати більше викопного палива, одночасно закликаючи до дій по боротьбі зі зміною клімату, в даний час розглядається як необхідна умова для забезпечення енергетичної безпеки країни.

Висновки. Зміна клімату супроводжується такими глобальними тенденціями, як збільшення кількості небезпечних природних явищ значної руйнівної сили, неощадливе використання природних ресурсів, екологічна міграція, збільшення вразливості сільського господарства в деяких регіонах планети, втрати і шкоди від екстремальних явищ і пандемії. Відсутність консенсусу щодо запобігання антропогенному впливу на навколишнє середовище загрожує соціально-економічними, соціально-політичними, геополітичними наслідками і загостренням існуючих конфліктів. Нездатність досягнення незалежного від зміни клімату сталого розвитку може привести до несприятливого майбутнього для людей і природи

ЛІТЕРАТУРА

1. Marc Kodack. The Complexity of the Climate Change, Migration and Conflict Nexus <https://climateandsecurity.org/2020/12/the-complexity-of-the-climate-change-migration-and-conflict-nexus/> Оpubлiковано: 9.12.2020
2. Порфирьев Б.Н., Катцов В.М., Рогинко С.А. Изменения климата и международная безопасность. М.:РАН, Отделение общественных наук, 2011. 290с. <https://www.hse.ru/news/science/51608383.html>
3. Вплив кліматичних змін на енергетичний сектор. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://wwwpub.iaea.org/MTCD/Publications/PDF/P1847_web.pdf
4. Climate Change 2007: Synthesis Report. Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA (http://www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/syr/ru/main.html).
5. <https://techno.bigmir.net/discovery/5909381-nazvany-strany-kotorye-pogubit-ih-klimat> (дата звернення: 29.11.22)
6. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь / [С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. К. : НІСД, 2020. 110 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [dop-climate-final-5_sait](http://www.niss.gov.ua) Національний інститут стратегічних досліджень Україна <http://www.niss.gov.ua>
7. Изменение климата: некоторые аспекты проблемы. Часть 4. Ташкент: НИЦ МКВК, 2021. 73с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cawater-info.net/library/content/clim-ch-2021-4.htm>

8. Justin Spittler. How to Profit From Climate Change Hysteria // <https://www.caseyresearch.com/daily-dispatch/how-to-profit-from-climate-change-hysteria/> Перевод ZONAKz <https://zonakz.net/2019/10/24/kak-mozhno-izvlech-vygodu-iz-isterii-povoduizmeneniya-klimata/>
9. <https://ukranews.com/ua/news/893081-ukravina-vpershe-za-bagato-rokiv-predstavyt-vlasnyj-paviljon-na-konferentsiyi-oon-zi-zminy-klimatu> (дата звернення: 07.11.22)
10. <https://unfccc.int/ru/peregovornyy-process-i-vstrechi/konferencii/sharm-el-sheikh-climate-change-conference-november-2022/pyat-klyuchevykh-itogov-ks-27> (дата звернення:05.12.22)

REFERENCES

1. Marc Kodack. The Complexity of the Climate Change, Migration and Conflict Nexus <https://climateandsecurity.org/2020/12/the-complexity-of-the-climate-change-migration-and-conflict-nexus/> Opublikovano: 9.12.2020
2. Porfirev B.N., Katcov V.M., Roginko S.A. Climate change and international security. M.:RAN, Otdelenie obshestvennih nauk, 2011. 290s. <https://www.hse.ru/news/science/51608383.html>
3. The impact of climate change on the energy sector. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: https://wwwpub.iaea.org/MTCD/Publications/PDF/P1847_web.pdf
4. Climate Change 2007: Synthesis Report. Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA (http://www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/syr/ru/main.html).
5. <https://techno.bigmir.net/discovery/5909381-nazvany-strany-kotorye-pogubit-ih-klimat> (data zvernennya: 29.11.22)
6. Climate change: consequences and means of adaptation: analytical report / [S.P. Ivanyuta, O. O. Kolomyiec, O. A. Malinovska, L. M. Yakushenko]; za red. S. P. Ivanyuti. K. : NISD, 2020. 110 s. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: [dop-climate-final-5_sait Nacionalnij institut strategichnih doslidzhen Ukrainy](http://www.niss.gov.ua) <http://www.niss.gov.ua>
7. Climate change: some aspects of the problem. Chast 4. Tashkent: NIC MKVK, 2021. 73s. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.cawater-info.net/library/content/clim-ch-2021-4.htm>
8. Justin Spittler. How to Profit From Climate Change Hysteria // <https://www.caseyresearch.com/daily-dispatch/how-to-profit-from-climate-change-hysteria/> Перевод ZONAKz <https://zonakz.net/2019/10/24/kak-mozhno-izvlech-vygodu-iz-isterii-povoduizmeneniya-klimata/>
9. <https://ukranews.com/ua/news/893081-ukrayina-vpershe-za-bagato-rokiv-predstavyt-vlasnyj-paviljon-na-konferentsiyi-oon-zi-zminy-klimatu> (data zvernennya: 07.11.22)
10. <https://unfccc.int/ru/peregovornyy-process-i-vstrechi/konferencii/sharm-el-sheikh-climate-change-conference-november-2022/pyat-klyuchevykh-itogov-ks-27> (data zvernennya:05.12.22)

Lopatuk Svitlana

INTERDEPENDENCE OF CLIMATE CHANGE AND THE SECURITY OF OUR FUTURE

Climate change in recent years is one of the main global problems. The policy of the leading countries of the world is shifting towards long-term problems of sustainable development and international security. Numerous international conferences under the auspices of the UN are devoted to the development of strategies for mitigating the anthropogenic impact on the environment and their implementation. The focus is on the regulation of hydrocarbon emissions.

This process is accompanied by conflict situations between leading countries, countries with economies in transition, and developing countries.

The article is devoted to the study the main trends in the impact of climate change on the sustainable development of the countries of the world. Attention is paid to the reaction of leading states to possible threats to the competitiveness of national economies and to international mechanisms to combat climate change.

Key words: *climate change, anthropogenic greenhouse gases, hydrocarbons, sustainable development, international security.*